

betrekking hebben op de situatie in Brussel. Er zijn twee uitzonderingen waarbij het over Antwerpen gaat. Bijgevolg komt een zeer belangrijk gegeven, met name de grote verschillen tussen de verschillende rechtsgebieden in ons land, onvoldoende aan bod.

Het boek richt zich tot een brede waaier van strafrechtsbedelers, hulpverleners, onderzoekers, studenten, docenten en beleidsmensen.

Joris CASSELMAN

E. DE VROE, *De ontmoeting tussen criminologisch onderzoek en strafrechtelijk beleid. Beleidsrelevant onderzoek binnen het criminologisch veld: aantrekken of afstoten?*, Brussel, Uitgeverij Politeia nv., 2002, 343 p.

Beleid en criminologisch onderzoek zijn twee afzonderlijke bedrijven. Maar in de diverse Europese landen varieert de mate van afstand. In toenemende mate wordt waarde gehecht aan de inbreng van de wetenschap bij het formuleren en evalueren van het strafrechtelijk beleid. In sommige landen, zoals Engeland en Nederland, wordt het wetenschappelijk onderzoeksbedrijf in eigen huis (Departement van Justitie) gehaald. In andere landen, zoals België, vindt de toenadering tussen wetenschap en beleid nog schoorvoetend plaats. Zowel van de kant van het beleid als vanuit de wetenschap lijkt men bevreesd om elkaar al te dicht in de buurt te hebben. Over de achtergronden hiervan en over de mogelijke oplossingsrichtingen heeft Elke DEVROE een bijzonder inzichtelijk boek geschreven. Als universitair vorser en als beleidsgericht onderzoekster in België heeft zij welhaast aan den lijve ondervonden hoe groot de spanningen en beloften zijn bij de ontmoeting tussen beleid en wetenschap. Vanuit beide perspectieven kan zij haar licht laten schijnen op de materie. Behalve op eigen ervaringen en wetenschap gaat zij hierbij af op dieptegesprekken met een aantal bevoorrechte getuigen uit onderzoeksinstellingen in enkele landen die nauw gelieerd zijn aan het strafrechtelijk beleid. De kern van het boek wordt gevormd door vier hoofdstukken waarin de belangrijkste thema's worden besproken over de gevoelige relatie tussen wetenschap en beleid.

Het eerste thema betreft de vraag hoe het verschil precies moet worden aangeduid tussen onderzoek dat op de universiteit wordt verricht zonder enige betrokkenheid van het beleid en het door het beleid aangestuurde en gefinancierde onderzoek. DEVROE laat enkele typologieën de revue passeren (gouvernementeel/non-gouvernementeel; theorie- of praktijkgestuurd), om vervolgens wat margtjes te concluderen dat ook beleidsonderzoek wetenschappelijk onderzoek is en zich op het punt van theorie en theorievorming niet principieel onderscheidt van fundamenteel onderzoek. Maar waar zit het verschil dan wel? Uiteindelijk onderscheidt zij 'fundamenteel' onderzoek van 'beleidsrelevant' onderzoek. Bij fundamenteel onderzoek wordt het thema bepaald door de onderzoeker zelf en is het doel van het onderzoek niet de directe bruikbaarheid voor het beleid (blz. 58). Bij beleidsrelevant onderzoek ligt dit volgens de auteur anders: het thema wordt bepaald door de opdrachtgever en het onderzoek moet voor hem nuttig zijn. Is dat inderdaad de essentie om de verschillen in typen van wetenschappelijk onderzoek

te duiden? Eigenlijk berust het gemaakte onderscheid op een tautologie: universitair onderzoek is volgens DEVROE onderzoek dat op een universiteit wordt verricht; beleidsrelevant onderzoek wordt door het beleid bepaald en betaald. De pregnante vraag of er verschillen bestaan tussen universitair en beleidsrelevant onderzoek en zo ja, welke dat zijn, wordt hiermee naar mijn mening nog niet beantwoord.

Het tweede thema raakt het hart van de problematiek. Hoe kan de wetenschappelijke onafhankelijkheid worden bewaard in zo'n politiekgevoelige beleidsomgeving als het departement van Justitie? DEVROE operationaliseert het begrip 'onafhankelijkheid' in vijf concrete dimensies die in acht genomen moeten worden om de onafhankelijkheid te waarborgen. Terecht stelt zij dat de onderzoeker altijd de vrijheid moet hebben om de probleemstelling te concretiseren en de methode van onderzoek te bepalen. Ook is het van belang geen inbreuk te maken op het recht van publicatievrijheid. Mijn ervaring als directeur WODC (1994–2000) is dat zich op die punten weinig spanningen voordoen in de praktijk, althans in Nederland. Want op het moment dat in de politiek of in de media bekend wordt dat een kritisch rapport door de minister is achtergehouden, verliest het departementale onderzoeksinstituut alle geloofwaardigheid en dat is ook voor de minister buitengewoon schadelijk. Hoe kan hij nog langer zijn beleid verdedigen op grond van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek, als rond zijn onderzoekcentrum de geur hangt van 'his masters' voice'? DEVROE noemt nog enkele andere dimensies, zoals het in acht nemen van afstand tussen opdrachtgever en onderzoeker en het behoud van de mogelijkheid van kritische reflectie, die van essentieel belang zijn voor het behoud van de wetenschappelijke onafhankelijkheid. Uiteindelijk, zo zegt DEVROE, bestaan er geen pasklare recepten hoe je de wetenschappelijke onafhankelijkheid kunt behouden in een departementale beleidsomgeving. Het individuele geweten speelt hierbij een belangrijke rol (blz. 88), maar dat wordt door haar verder niet uitgewerkt.

Het derde thema gaat over de gewenste organisatie en financiering van criminologisch onderzoek. Hoe organiseren en financieren je de ontmoeting tussen wetenschap en beleid zodanig dat de pijnpunten zoveel mogelijk worden vermeden en beider belangen zo goed mogelijk worden verwezenlijkt? DEVROE geeft concreet aan hoeveel overheidsgeld er in de afgelopen jaren gemoeid was met het uitbesteden van criminologisch onderzoek en beschrijft vanuit beide perspectieven welke belangen men zou hebben met het aanbesteden, respectievelijk uitvoeren van criminologisch onderzoek. En wie zou dit onderzoek het best kunnen uitvoeren: de universiteiten? Of moet er, zoals in Engeland en Nederland het geval is, een groot departementaal onderzoekscentrum komen in België? Het aardige van dit hoofdstuk is dat het eindigt in het benoemen van een 25-tal kritische succesfactoren voor een kwaliteitsvolle criminologische onderzoeksinstelling in de beleidssetting. Het voert in dit verband te ver die 25 factoren te noemen, maar ze zijn alle belangrijk en het komt er in de kern op neer dat de succesvolle beleidsonderzoeker zijn wat afstandelijke wetenschappelijke attitude moet kunnen bewaren, zonder te vervreemden van zijn beleidsomgeving. Er moet over en weer vertrouwen zijn en dat betekent dat er ook veel gevraagd wordt van de sociale vaardigheden van de beleidsonderzoeker.

Het vierde thema raakt eveneens aan het hart van de ontmoeting tussen wetenschap en beleid: hoe kan bereikt worden dat bruikbare inzichten van wetenschappelijk onderzoek ook daadwerkelijk worden benut door het beleid? Welk nut heeft wetenschappelijk onderzoek eigenlijk? DEVROE benadrukt terecht dat beleidsrelevant onderzoek niet betekent dat de wetenschap uitsluitend pasklare handelingsrecepten (best practices) zou moeten leveren. Een wetenschappelijk onderzoek kan beleidsrelevant zijn doordat het een geheel andere kijk geeft op een bepaald beleidsprobleem. In plaats van een recept geeft een dergelijk onderzoek een waardevol nieuw inzicht. Na deze terechtte kanttekening gaat DEVROE uitvoerig in op de vraag hoe de impact van criminologisch onderzoek op het beleid gemeten kan worden. Zij formuleert een model voor een gebruikersonderzoek waar departementale onderzoekcentra hun voordeel mee kunnen doen. Ook doet zij een beroep op wetenschappelijke onderzoekers om meer aandacht te hebben voor het vertalen van onderzoeksresultaten naar de betrokken beleidsomgeving. Uit alles spreekt in dit hoofdstuk dat DEVROE vindt dat de ontmoeting tussen wetenschap en beleid niet bij een avontuurtje moet blijven, maar moet uitgroeien tot een bestendige relatie. Vandaar dat beide laatste hoofdstukken houtskoolschetsen bevatten van een Overlegplatform Justitie en Veiligheid en van een Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid.

DEVROE heeft een boek geschreven met een aanstekelijk enthousiasme. Zij raakt de grote fundamentele vragen aan over de relatie wetenschap en beleid, zonder een ideologisch bepaald standpunt in te nemen. Zij geeft ook hele concrete praktische wenken aan ieder die zich aan de ontmoeting wetenschap en beleid waagt. Maar het blijft voor mij een raadsel waarom de wetenschappelijk onderzoeker in Nederland het risico loopt doodgeknuffeld te worden door zijn beleidspartner, terwijl de ontmoeting in België door achterdocht dikwijls bij een vluchtig avontuurtje blijft.

Henk VAN DEN BUNT

K. DE MEESTER en O. VANACHTER, *Bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk*, Heule, UGA, 2003, 221 p.

Dit boek handelt over een onderdeel van de wetgeving inzake 'welzijn op het werk'. De bespreking ervan hoort op het eerste gezicht thuis in tijdschriften over arbeidsrecht, HRM, arbeidsgeneeskunde e.d. Het gaat nochtans om een materie die gezien kan worden in het perspectief van het forensisch welzijnswerk, het strafrecht en de criminologie, en die dus evenzeer in dit tijdschrift thuishoort.

Het is, voortgaande op de Welzijnswet van 4 augustus 1996, de bedoeling dat het welzijn van de werknemers wordt nagestreefd door maatregelen die betrekking hebben op de arbeidsveiligheid, de bescherming van de gezondheid, de psychosociale belasting veroorzaakt door het werk, de ergonomie, de arbeidshygiëne, de verfraaiing van de arbeidsplaatsen en de maatregelen inzake leefmilieu wat hun invloed op de vorige zes punten betreft. Ondertussen werd de wet enkele malen aangepast en uitgebreid. De laatste uitbreiding werd doorgevoerd met de Wet van 11 juni 2002. Hiermee beoogt de wetgever, nadat reeds bij vroegere wetswij-